

ESTE DUBLAREA COMPLEMENTULUI DIRECT UN FENOMEN DE ACORD?

BLANCA CROITOR

Institutul de Lingvistic „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București

1. Preliminarii

Cliticele de dublare a complementului sunt analizate uneori ca mrci ale acordului dintre verb și complemente (v. DSL 2001: 17). Dublarea clitică are în comun cu acordul verbului cu subiectul faptul că un element ce nu este independent, ci atașat de verb are aceleași trăsături *phi* (persoană, număr, gen) cu un argument nominal al verbului și exprimă, în complexul verbal, trăsăturile acestui nominal. În acest articol, voi prezenta câteva argumente pro și contra ipotezei că dublarea complementului direct (numit DC) ar fi un fenomen de acord. Criteriile folosite se pot extinde la dublarea complementului indirect, probabil cu rezultate diferite, întrucât contextele de dublare sunt diferite.

2. Argumente pentru a analiza DC drept acord

Argumentele pentru a analiza DC drept acord sunt diverse:

(i) argumente diacronice: în limbile indo-europene, morfologia verbală de acord provine din elemente care la origine erau pronume personale. Această relație diacronică a fost remarcată de la începutul sec. al XVIII-lea (vezi Fuß 2005: 2). Prin reconstrucția formelor proto-indoeuropene, s-a observat similaritatea între pronume și morfemele care exprimă acordul verbului cu subiectul. Prin urmare, gramaticalizarea unor elemente pronominale și transformarea lor în mrci de acord este un fenomen deja atestat istoric. Întrucât procesele de gramaticalizare au un caracter ciclic, analizarea cliticelor pronominale ca mrci ale acordului s-ar încadra în acest traseu istoric al pronomelor: pronume > clitic > marcă de acord.

(ii) argumente contrastive, tipologice: există limbi în care relația dintre verb și complement este marcată afixal, prin mrci flexionare (de tip desinențial), așa cum tot afixal este marcat acordul predicat – subiect. O astfel de limbă este maghiara, unde există o conjugare obiectivă, pe lângă cea subiectivă. Cu alte cuvinte, verbul are forme flexionare care variază în funcție de subiect (conjugarea subiectivă) și în funcție de complementul direct (conjugarea obiectivă). Verbul este folosit la conjugarea obiectivă în prezența unui obiect direct definit (de aceea, conjugarea obiectivă este numită și definită). Existența acestor conjugări care se actualizează în prezența unui complement direct este analizată, în general, ca un fenomen de acord verb–complement¹. Se poate remarca un mic paralelism cu româna: cliticul de dublare a complementului direct este folosit în contextele în care complementul direct

¹ Coppock (2004) propune ca generalizarea să fie corectată în sensul că verbul se acordă doar cu nominalul în acuzativ și ruia îi atribuie cazul acuzativ. Există contexte în care verbul se folosește la conjugarea obiectivă în prezența unui nominal în acuzativ care nu este complementul său, dar și contexte în care verbul nu se acordă cu nominalul în acuzativ din propoziție.

are anumite caracteristici care, în mare, pot fi rezumate prin **specificitate**. Dacă un complement direct este +specific, este prezent și cliticul de dublare.

(iii) argumentul simetriei cu relația dintre verbul-predicat și subiect. Așa cum relația dintre argumentul subiect (complementul extern) și verb este marcată prin acord, și relația dintre argumentul complement și verb este marcată prin acord. Se poate generaliza că acordul marchează relația verbului cu argumentul.

(iv) argumente de natură teoretică: prin analiza dublării clitice ca marcă de acord, s-ar oferi o soluție pentru fenomenul dublării clitice, care ridică, de altfel, numeroase întrebări, legate de unicitatea argumentului.

3. Proiecția Acordului

Pornind de la unele fenomene de acord din grupul verbal, cum ar fi acordul participiului în unele limbi, ca italiana, franceza etc. (vezi Belletti 2003), s-a propus existența unei proiecții Acord în grupul verbal. Ulterior, ipoteza proiecției Acord în grupul verbal a fost extinsă la dublarea clitică. Conform lui Chomsky (1995), trăsătura *Caz* este verificată într-o configurație implicând un centru Acord. Dacă nominativul era verificat astfel, conform propunerii că propoziția este o proiecție a Acordului, iar subiectul este specificatorul său, era firesc să se uniformizeze teoria despre verificarea cazului și să se propună verificarea cazului acuzativ într-o configurație asemănătoare. Prin urmare, a apărut ipoteza existenței unei proiecții Acord în preajma verbelor tranzitive, mai precis, între Timp și GV, pentru verificarea trăsăturii Acuzativ. Aceasta ar fi declanșat sau activat de caracteristica tranzitivă a verbului, mai precis, de trăsătura *Caz* conținut de informația lexicală a verbului tranzitiv. Această activare poate fi analizată ca rezultatul unei operații de verificare implicând ridicarea verbului-centru la AcordO (Acord Obiect).

4. Criterii de distingere a cliticelor pronominale de marcurile de acord

Acceptând că verbul se poate acorda cu complementele și că în română cliticile ar putea fi marcuri ale acestui acord, trebuie să găsim niște criterii pe baza cărora să decidem dacă cliticile de dublare au devenit marcuri ale acordului. Cu alte cuvinte, trebuie să stabilim în ce moment al procesului de gramaticalizare ne aflăm. Voi folosi criteriile propuse de Eric Fuß (2005: 132 sqq.) pentru distingerea cliticelor pronominale (propriu-zise) de marcurile de acord.

4.1. Criterii sintactice

(i) Coocurența marcurilor de acord cu argumentul nominal care reprezintă sursa acordului

Marcurile flexionare de acord pot fi coocurente cu argumentul nominal, iar cliticile și pronumele încorporate sunt argumente ele însele și nu pot fi coocurente cu un nominal argument care primește același rol tematic. Astfel, în limbi ca româna sau italiana, care au o morfologie bogată, desinențele de persoană și număr ale verbului dublează informația oferită de subiect, când subiectul este exprimat. Potrivit acestui criteriu, cliticul pronominal ar putea fi considerat o marcă de acord, întrucât este coocurent cu nominalul complement.

(ii) Obligativitatea acordului¹

Corelat cu primul criteriu este faptul că acordul este obligatoriu, indiferent de context. De exemplu, verbul-predicat se acordă cu subiectul întotdeauna, indiferent de context, acordul nu este opțional, nu este declanșat de anumite trăsături semantice ale nominalului subiect. În schimb, dublarea clitică are un caracter opțional, în sensul că este prezent în anumite contexte, când sunt întrunite anumite condiții. Existența unor restricții contextuale (semantice sau pragmatice) arată că elementul clitic are valoare pronominală. Dacă elementul clitic își pierde valoarea stilistică sau semantică, cu timpul, prin utilizarea îndelungată și frecvent, el poate să fie folosit în tot mai multe contexte și, în cele din urmă, să devină obligatoriu în orice context. Dacă se ajunge la acest stadiu, cliticul trebuie reanalizat ca o marcă de acord. Prin urmare, distribuția cliticului este un criteriu pentru stabilirea statutului său categorial: dacă dublarea este prezentă în anumite contexte, atunci cliticul este încă un element pronominal; dacă dublarea este obligatorie, atunci probabil cliticul a fost reanalizat ca o marcă de acord.

În română, fenomenul dublării clitice are un caracter opțional, fiind prezent în contextele în care nominalul argument are anumite trăsături semantice, de specificitate (pentru o analiză a contextelor cu DC, vezi Van Peteghem, 2003). În limba română, sunt contexte semantice în care cliticul de dublare este obligatoriu, contexte în care prezența sa este opțională (vorbitorul optează pentru a dubla sau nu) și contexte în care prezența cliticului de dublare este imposibilă. Însă DC nu este prezent ori de câte ori avem un complement, ceea ce îi conferă un caracter opțional. Prin prisma acestui criteriu, DC nu este un fenomen de acord.

(iii) Dublarea clitică în contextul unui nominal indefinit sau nonspecific

În multe limbi, cliticele de dublare primesc o interpretare +definit sau +specific, iar nominalul argument, o interpretare +definit sau +specific (vezi și den Dikken, 2006). Conform lui Fuß (2005), această observație de distribuție se poate transforma într-un criteriu de distincție între clitic pronominal și marcă de acord: dacă este posibil ca nominalul dublat să fie indefinit sau nonspecific, atunci elementul clitic reprezintă o marcă de acord.

La Fuß (2005) nu apare distincția între definit și specific, cele două sunt date ca sinonime. Însă pentru înțelegerea condițiilor de dublare din română (și nu numai) trebuie făcută distincția între aceste valori semantice. Definitudinea este asociată cu prezența unui determinant definit (referentul este individualizat prin prezența acestuia), pe când specificitatea înseamnă, general spus, individualizarea în context. Această individualizare în context trebuie înțeleasă în termeni de proeminență discursivă. Ea se poate obține pragmatic, spre deosebire de individualizarea prin definitivitate, care este formală, legată de prezența determinantului definit. În limba română, dublarea clitică este prezentă în contextul unui complement direct +specific, nu +definit. Se poate ca un complement direct +definit să nu fie dublat pentru că nu este +specific, deci nu este suficient de individualizat în context (vezi exemplul (1)), iar un complement direct care este însoțit pe articolul indefinit să fie dublat pentru că este individualizat în context (ca în (2)):

- (1) a. *Aseară, Ion se simțea rău și am chemat **medicul**.*
b. *Aseară, Ion se simțea rău și **l-am chemat pe medic**.*¹

¹ La Fuß (2005), acesta nu este un criteriu separat, ci este legat de primul. Obligativitatea acordului este foarte importantă și poate fi separată de coocurența marilor de acord cu nominalul argument, astfel încât o voi considera un criteriu separat.

- (2) a. *Cum îl fac pe un b iat din coal cu mine s m plac ?* (<http://sfaturi.eva.ro>)
 b. *O martor a povestit cum le-a v zut pe cele dou victime imediat dup ce au fost împu cate. „Plecasem s cump r ceva de mâncare pentru eful meu i, la un moment dat, am auzit împu c turile. Nu mi-a venit s cred. Când m-am apropiat de ma in l-am v zut pe un b iat cum st tea cu capul atârnat... (www.ziua.ro)*
 c. *Spania: O femeie, re inut pentru difuzarea de date secrete pe Internet (titlu) Garda Civil spaniol a re inut-o pe o femeie din Murcia, sub acuza ia de injurii grave... (www.adevarul.ro)*

În (1)b, complementul are un grad de specificitate mai ridicat decât în (1)a. În enun ul cu dublare, este vorba de un medic anume; în enun ul f r dublare, poate fi un anume medic (cum ar fi medicul familiei) sau un medic oarecare.

Substantivele articulate indefinit din (2) sunt +specifice în contextul în care apar, ceea ce permite dublarea, f r ca aceasta s fie obligatorie. Pronumele indefinite îns nu pot fi dublate niciodat :

- (3) a. *Nu (*l-)am v zut pe nimeni.*
 b. *Pe nimeni nu (*l-)am v zut.*
 c. *(*Îl) v d pe cineva.*

Se poate observa în (3) c pronumele indefinite sunt marcate prin *pe* (marca de diferen iere a complementului direct). Aceast marc *pe* se folose te când complementul direct este +personal, foarte general spus. Marcarea prin *pe* i dublarea prin clitic sunt par ial redundante. Condi iile de dublare i cele de marcarea prin *pe* se suprapun par ial, dar sunt contexte în care o marc nu se asociaz cu cealalt .

Din exemplele de mai sus reiese c este util distinc ia definit vs specific. Cum Fuß (2005) nu face distinc ia între aceste valori, criteriul s u trebuie reformulat pu in, pentru a putea fi aplicat la limba român :

(iii bis) Dublarea clitic în contextul unui nominal non-specific sau lipsa informa iei semantice suplimentare

Sensul criteriul este acela c m rcile de acord, de obicei, nu furnizeaz informa ie nou (semantic , pragmatic etc.), ci dubleaz informa ia deja existent . Aceea i observa ie apare i la Corbett (2006: 11), care face câteva generaliz ri privind acordul pe baza datelor contrastive, tipologice: „Canonical agreement is redundant rather than informative”. Dublarea clitic propriu-zis are un rol semantic, aduce un plus de informa ie, referitoare la specificitatea complementului direct. Ea nu este întotdeauna redundant : în exemplele de la (2), acelea i enun uri se pot formula i f r dublare (p strându-se marca *pe*). Prezen a cliticului aduce informa ie în plus, deci din acest punct de vedere, nu putem considera cliticul drept o marc de acord cu complementul direct.

(iv) Antiacordul

În general, se accept faptul c acordul par ial sau antiacordul sunt caracteristici care se reg sesc doar la m rcile de acord (propriu-zise) – ca în o serie de dialecte italiene nordice, irlandez i arab standard – dar niciodat la elementele pronominale propriu-zise, care întotdeauna se acord complet cu antecedentul lor. Potrivit acestui criteriu, dac elementul

¹ În acest context, substantivul *medic* are un articol definit neexprimat.

clitic manifest antiacord sau acord par ial, el ar trebui analizat ca o marc de acord. Acest fenomen se întâlne te în unele dialecte italiene nordice sau retoromane (Haiman, Benincà 1992: 193, via Fuß 2005: 134).

În limba român , cliticile de dublare a complementului direct nu manifest acest tip de acord par ial (l sând de o parte gre elile accidentale, desigur). Acordul par ial se întâlne te îns în român , uneori, la pronumele care dubleaz subiectul, în limba veche:

- (4) a. *Vine el, mama.*
b. *Vine el, Junii.*

Prin urmare, pe baza acestui criteriu, dublarea subiectului ar putea fi considerat acord, dar nu i dublarea complementului direct sau indirect.

- (v) Cliticul-marc a acordului apare în contextele de elips a nominalului

În propozi iile relative subiective i în propozi iile coordonate un subiect coreferen ial este adesea omis în a doua propozi ie. Dacă un clitic subiect este p strat în astfel de contexte unde ne-am a tepta ca subiectul s fie omis, atunci cliticul ar trebui s fie considerat o marc de acord, de vreme ce m rcile de acord sunt obligatorii în propozi iile relative i în contextele cu coordonare. Acest criteriu se poate aplica i la dublarea complementului direct în român . Dacă este obligatoriu cliticul în contextele cu elips a complementului direct, am avea motive s consider m c acesta este o marc a acordului. În contextele cu coordonare, în care nu se repet complementul direct, cliticul de dublare trebuie s fie prezent la fiecare verb. Conform criteriului lui Fuß, am avea un motiv s consider m cliticul drept marc de acord, întrucât prezen a sa în contextele cu coordonare este obligatorie:

- (5) a. *Îl respect i *(il) admir pe Ion.*
b. *Pe Ion l-am v zut i *(l-)am invitat la noi.*

4.2. Criterii morfologice

Criteriile morfologice de încadrare a elementelor clitice au fost propuse mai întâi de Zwicky i Pullum (1983, via Fuß, 2005). Acestea sunt menite a distinge între clitice i afixe flexionare. Ele se bazeaz pe observa ia general c posibilitatea de combinare a unui cuvânt cu un clitic este guvernat de criterii sintactice, iar posibilitatea de a combina cuvinte (sau teme ale cuvintelor) cu afixe este de alt natur , morfologic sau lexical .

- (i) Restric iile selec ionale în ceea ce prive te gazda lexical

Afixele au restric ii selec ionale mai stricte în ceea ce prive te gazda lor lexical decât cliticele; cu alte cuvinte, cliticele au o mobilitate mai mare decât afixele. Cliticele de dublare din român pot p r si gazda lor verbal pentru a migra pe alte elemente. Cliticul de dublare a complementului direct se combin cu verbul lexical sau auxiliar (*a teapt-o; m vede; m-a v zut*), cu morfemul de conjunctiv *s* (*s -l v d; s-o a tept*), cu complementizatorul (*c -l a tept; dac-o a tept*), cu prepozi ia (*pân -l v d; pân-o întâlnesc*), cu pronumele relativ sau interogativ (*b iatul pe care-l a tept; pe care-o vrei*), cu adverbul (*abia-l cunosc; înc -l mai a tept*), cu interjec ia (*iat -l; iat-o; uite-l; uite-o*), cu adjectivul (*pardesiul verde-l vreau*), cu substantivul (*bunica-l face*).

Pe baza acestui criteriu, cliticele de dublare a complementului direct î i p streaz caracterul de clitice pronominale, nu pot fi încadrate în clasa afixelor.

(ii) Rezultatele morfofonologice ale ata rii la gazd

Al doilea criteriu se bazează pe observația că rezultatele morfofonologice ale ata rii cliticului la gazd sunt de obicei foarte regulate și nu duc la apariția unor forme neașteptate. În schimb, rezultatele neregulate (forme neregulate, supletive etc.) sunt destul de frecvente în morfologia flexionară. Dacă observăm că elementul clitic are efecte puternice asupra formei sau structurii morfologice a gazdei sale, este probabil că el s-a transformat într-un element flexionar. În general, cliticele de dublare a complementului direct din română nu afectează forma sau structura morfologică a gazdei, prin urmare, conform acestui criteriu, nu putem spune că ele au devenit morfeme flexionare.

(iii) Golurile sau uniformizările din paradigmă

Golurile sau uniformizările din paradigmă sunt mai frecvente sau mai obișnuite la morfeme flexionare decât la elementele pronominale. Conform lui Roberts și Roussou (2003: 180, *via* Fuß, 2005), dispariția distincțiilor de persoană și număr din paradigma pronumelor în anumite dialecte italiene nordice (veneto), care manifestă identitate de formă la pers. I sg., pers. I pl. și pers. a II-a pl., ar fi un argument pentru reanalizarea acestor clitice pronominale drept realizări ale acordului.

În română, cliticele de dublare a complementului direct au forme pentru fiecare persoană și număr, iar la persoana a III-a, au forme speciale pentru gen: *m*, *te*, *îl*, *o*, *ne*, *v*, *îi*, *le*. Prin contrast, în seria morfemelor afixale omonimiile sunt mai mari. Pe baza acestui criteriu, nu avem motive să analizăm cliticele drept morfeme afixale de acord.

(iv) Pozițiile fixe în raport cu verbul

Un ultim criteriu, propus de Fuß (2005), este legat de observația că elementele flexionare tind să apară în poziții fixe în raport cu elementul la care se atașează (i.e. verbul, dacă vorbim de acordul subiect–predicat), în timp ce cliticele pot fi reordonate/repoziționate în raport cu alte clitice.

Există o ierarhie între pronume, clitice și afixe în funcție de gradul lor de libertate de mișcare. Pronumele pot ocupa diverse poziții, cliticele pronominale sunt limitate la anumite poziții structurale sau anumite gazde, dar î i pot uneori schimba pozițiile în interiorul complexului clitic, iar morfemele de acord nu manifestă nicio variație, în mod tipic, ocupând poziții fixe în interiorul domeniului flexionar al verbului.

Cliticele de dublare a complementului direct din română î i schimbă poziția față de verb. Ele pot apărea în poziții preverbală, postverbală, între verb și morfemul de conjuncție (*îl dau*; *o voi da*; *am dat-o*; *d -o*; *o s -îl dau*).

Prin contrast, morfemele de acord ocupă poziții fixe în română. La timpurile neompuse, desinențele de persoană și număr (fuzionate) sunt atașate la finalul verbului, după sufixul de timp. La timpurile compuse cu auxiliar, aceste desinențe se atașează auxiliarului.

Criteriile morfologice ne pot ajuta să distingem între clitic și afix, dar nu reprezintă neapărat criterii pe baza cărora putem decide dacă dublarea clitică este un fenomen de acord. Chiar dacă, din punct de vedere morfologic, cliticele de dublare î i p streaz caracterul de clitice, asta nu înseamnă că nu putem considera totuși dublarea drept acord. Însă în tabloul

mai general al acordului în limba română, se observă că mrcile acordului sunt de tip afixal (acordul verb-predicat–subiect, adjectiv–substantiv).

Dup cum se poate vedea, rezultatele aplicării acestor criterii sintactice și morfologice la dublarea complementului direct din limba română sunt mai mult negative. Toate criteriile morfologice aplicate dau răspunsuri negative, ceea ce înseamnă doar că elementul clitic nu a devenit afix, nu că dublarea clitică nu poate fi încadrată la acord. Singurele argumente în favoarea analizei ca acord sunt de ordin sintactic: posibilitatea de a apărea în contextul nominalului complement și obligativitatea cliticului în contextele de elipsă nominalului. Însă aceste două rezultate pozitive nu sunt neapărat caracteristici ale acordului. În concluzie, sunt mai multe contraargumente împotriva analizei dublării clitice drept acord, pe care le voi detalia mai jos.

5. Contraargumente împotriva analizei rii DC ca acord

(i) DC este opțional în unele contexte, obligatorie în altele. Or, fenomenele de acord nu sunt opționale, contextuale, limitate la anumite tipuri de nominale (prin contrast, prezența acordului dintre subiect și predicat nu depinde de tipul de subiect).

(ii) Acordul canonic este generalizat și servește la marcarea relației sintactice dintre argument și verbul-predicat, prin trăsăturile *phi*. A adă, acordul nu servește la evidențierea unei caracteristici a argumentului nominal, cum ar fi specificitatea complementului direct. Cu alte cuvinte, acordul este un scop în sine, nu servește la identificarea unui anumit conținut semantic al nominalului implicat în relația de acord.

(iii) Specificitatea, marcată prin DC, nu intră în seria trăsăturilor marcate de acord în română (acestea sunt; genul, numărul, persoana și cazul¹). Dacă admitem că DC este un fenomen de acord (elementul clitic marcând specificitatea complementului), trebuie să admitem că este un acord non-canonic.

(iv) Toate celelalte situații de acord din română sunt marcate la nivel flexionar prin morfeme afixale, de tip desinențial. Elementele implicate în DC sunt clitice, nu afixe, după cum se vede din testele morfologice (preluate de la Fuß 2005). Acest argument morfologic nu este foarte puternic, am putea considera că avem a face cu o marcă non-canonică a acordului (dacă alte argumente, sintactice, ne-ar duce spre concluzia că cliticul marchează acordul).

6. Alte analize ale DC

În completarea acestei discuții, ar trebui să vedem ce alte analize se pot propune pentru dublarea clitică :

(i) Jaeggli (1982, 1986) a susținut că pronumele clitic nu se deplasează spre verb, ci este generat în poziția sa de bază, la stânga verbului. În structurile cu DC, această analiză ar putea fi problematică, deoarece astfel, cazul și rolul tematic ar fi atribuite de două ori (cliticului și nominalului). Problema cazului și a rolului tematic a fost rezolvată prin împărțirea „sarcinilor” între clitic și nominal: cliticul exprimă trăsăturile *phi* și cazul, iar nominalul exprimă rolul tematic. Nominalul este coindexat cu cliticul și este guvernat de clitic (din poziția acestuia din GFlex).

(ii) S-a observat prezența cliticului în foarte multe dintre contextele cu prepoziție (*pe* în română, *a* în spaniol, ambele limbi cu DC) și că DC nu este prezent în limbile care nu dispun de un mijloc alternativ de a marca acuzativul (cum ar fi prepoziția). Prin urmare, a apărut ideea că dublarea este strâns legată de posibilitatea de a marca acuzativul prin *pe*. Așa s-a născut ipoteza că elementul clitic absoarbe cazul, astfel încât verbul nu mai poate atribui caz

¹ Acordul în caz este atras de fuziunea mrcilor de gen, număr și caz la feminin singular.

nominalului coreferent. Prin urmare, este inserat prepoziția (gramaticalizat¹) *pe*, ca un mijloc de a atribui caz nominalului. Cliticul și nominalul de în același rol tematic.

(iii) În structurile cu complement direct antepus și cu dublare (*Scaunul *(l)-am rupt*), cliticul marchează poziția non-canonice a complementului, care este antepus, fiind topicalizat. Poziția canonică este postverbală. Cliticul pronominal este inserat pentru a exprima cazul nominalului antepus, care este într-o poziție nespecifică și al cărui caz nu este marcat prin prepoziția gramaticalizată *pe* (deoarece nu este +personal).

(iv) În altă analiză, cliticul și nominalul formează un grup determinant extins (vezi Uriagereka 1995, *via* Van Peteghem 2003–2004, Cornilescu și Dobrovie-Sorin 2008). Cliticul se deplasează spre verb pornind din GD extins. Un argument ar fi similaritatea formală dintre cliticul determinant în limbile romanice, explicabilă prin originea lor comună: articolul definit și cliticul pronominal au la bază pronumele demonstrativ lat. *illum, illa*. Analiza ar capta și faptul că nominalul complement din structurile cu dublare este +specific. Trăsătura de specificitate se asociază adesea cu articolul definit, fiindcă între ele există o suprapunere exactă (am văzut mai sus că un nominal articulat indefinit poate fi +specific în context).

(vi) conform lui Van Peteghem (2003–2004), DC are rolul de a marca structura argumentală a verbului și de a preciza cazul atribuit de verb. Cliticul este utilizat atunci când argumentul este marcat indirect (prin acuzativul prepozițional), când are anumite caracteristici atipice (este +specific) sau ocupă o poziție non-canonice (este antepus).

BIBLIOGRAFIE

- Anagnostopoulou, Elena, 2006, „Clitic Doubling”, în Everaert, van Riemsdijk (eds.) 2006: 519–581.
- Baltin, M., C. C. Collins (eds.), 2003, *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*, Oxford, Blackwell Publishers.
- Belletti, Adriana, 2003, „Agreement Projections”, în Baltin, Collins (eds.) 2003: 483–510.
- Chomsky, Noam, 2005, *The Minimalist Program*, Cambridge (MA), The MIT Press.
- Coppock, Elizabeth, 2004, *Object Agreement in Hungarian*, <http://www.mendeley.com/profiles/elizabeth-coppock/>.
- Corbett, Greville G., 2006, *Agreement*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Cornilescu, Alexandra, Carmen Dobrovie-Sorin, 2008, „Clitic Doubling, Complex Heads and Interarboreal Operations”, în Kallulli, Tasmowski (eds.) 2008: 289–320.
- Culbertson, Jenny, Géraldine Legendre, 2008, *Qu'en est-il des clitiques sujet en français oral contemporain?*, Congrès Mondial de Linguistique Française, Paris, Institut de Linguistique française.
- den Dikken, Marcel, 2006, *When Hungarians agree (to disagree): The fine art of 'phi' and 'art'*, <http://web.gc.cuny.edu/dept/lingu/dendikken/papers.html>.
- Dobrovie-Sorin, Carmen, 1990, „Clitic doubling, wh-movement, and quantification in Romanian”, *Linguistic Inquiry*, 21, 351–397.
- Dobrovie-Sorin, Carmen, 2000, *Sintaxa limbii române*, București, Univers (1995, *The Syntax of Romanian. Comparative Studies in Romance*, Berlin, New York, Mouton de Gruyter).
- DSL = Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Cioba, Liliana Ionescu-Ruxandoiu, Mihaela Manca, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar de termenii și ale limbii*, ediția a II-a, București, Editura Nemira, 2001.
- Everaert, Martin, Henk van Riemsdijk (eds.), 2006, *The Blackwell Companion to Syntax*, I, Blackwell Publishing.
- Haiman, John, and Paola Benincà, 1992, *The Rhaeto-Romance Languages*, London, Routledge.

¹ Prepoziția *pe* nu mai are sensul locativ inițial, ci a devenit un element (semi)funcțional. Pentru un studiu al prepoziției funcționale *pe*, vezi Mardale (2007).

- Hill, Virginia, Liliane Tasmowski, 2008, „Romanian Clitic Doubling: A view from pragmatics-semantics and diachrony”, în Kallulli, Tasmowski 2008: 135–164.
- Kallulli, Dalina, Liliane Tasmowski (eds), 2008, *Clitic Doubling in the Balkan Languages*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.
- Fuß, Eric, 2005, *The Rise of Agreement. A formal approach to the syntax and grammaticalization of verbal inflection*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.
- Mardale, Alexandru, 2007, *Les prépositions fonctionnelles du roumain: étude comparative*, thèse de doctorat, Université Paris 7, Université de Bucarest.
- Preminger, Omer, 2009, „Breaking Agreements: Distinguishing Agreement and Clitic Doubling by Their Failures”, *Linguistic Inquiry*, 40, 4, p. 619–666.
- Van Peteghem, Marleen, 2003–2004, „Le redoublement clitique en roumain et en espagnol et l’opposition accusatif vs datif”, *Analele Universit ii din Ia i (AUI)*, sec iunea III e. Lingvistic , tomurile XLIX–L. *Studia linguistica et philologica in honorem D. Irimia*, p. 423–439.
- Uriagereka, Juan, 1995, „Aspects of the Syntax of Clitic Placement in Western Romance”, *Linguistic Inquiry*, 26, 1, p. 79–123.
- Zwicky, Arnold, Geoffrey Pullum, 1983, „Cliticization vs. inflection. English N’T”, *Language*, 59, 3, p. 502–513.

Clitic Doubling and Agreement in Romanian

In this article, I present some arguments against the hypothesis that clitic doubling (CD) in Romanian is an agreement phenomenon: (i) CD is optional, depending on the semantic type of the direct object, whilst agreement phenomena are obligatory; (ii) the direct object marked by CD is +specific. Specificity is not one of the features implied in agreement phenomena in Romanian (these features are gender, number, person and case); (iii) in general, agreement is redundant, it doesn’t contribute new information; (iv) all the other agreement phenomena in Romanian are marked by inflectional affixes; the elements involved in CD are pronominal clitics, not affixes (according to several morphological tests).